

ДИСПРОПОРЦІЇ РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

О.В. КРАСОТА, канд. екон. наук, доц.,
доц. кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ

Ринок праці України у 2022 році зазнав значних трансформацій. З одного боку, спостерігається розвиток новітніх технологій, штучного інтелекту, інформації і знань, які не тільки забезпечують перехід суспільства на вищий технологічний рівень, але і ставлять нові вимоги до якісних показників ринку праці. З іншого боку, війна, зовнішні і внутрішні загрози, природні катаклізми та інші деструктивні явища призводять до порушення макроекономічної стабільності й прирікають до функціонування національної економіки в умовах невизначеності. Поточні диспропорції розвитку вітчизняного ринку праці пов'язані передусім із початком 24 лютого 2022 року повномасштабної війни рф проти незалежної України, криються у геополітичній та воєнній площинах.

Вітчизняний ринок праці в умовах поточної повномасштабної війни характеризується значними втратами робочої сили та виробничого потенціалу, руйнуванням виробничих потужностей та об'єктів критичної інфраструктури, еміграційними процесами й впливом людського капіталу. Наслідком є падіння реальних доходів населення, скорочення внутрішнього попиту, поглиблення спаду економіки.

Обстріли українських територій та тривалі відключення електроенергії негативно позначилися на економічній активності бізнесу й зумовили зменшення попиту на робочу силу з боку роботодавців. Частковим вирішенням ситуації із невисоким попитом на робочу силу стала практика релокації українського бізнесу у більш безпечні регіони країни. Показники пропозиції робочої сили продемонстрували їх значне скорочення на початку війни із подальшим зростанням. Так, тенденція до зменшення пропозиції робочої сили у перші місяці війни була зумовлена, з одного боку, фізичним знищенням осіб працездатного віку, а з іншого боку, вимушеною еміграцією значної кількості працездатних українців за кордон, в тому числі висококваліфікованих кадрів. Однак населення пройшло емоційний шок початку війни й виявило готовність працювати задля підтримки прийняттого рівня життя та укріплення впевненості у власній фінансовій стабільності.

Як відомо, інформація про стан ринку праці визначається органами державної статистики на підставі обстежень робочої сили. Однак у зв'язку із військовими діями у 2022 році Державна служба статистики України не мала можливості проводити відповідні обстеження. Тому за відсутності такої офіційної інформації для аналізу тенденцій на ринку праці використовують дані інших державних інституцій, а також платформ пошуку роботи.

Достатньо цікавою виглядає ситуація із безробіттям. За умови значного перевищення пропозиції робочої сили за її попит рівень безробіття в країні стрибкоподібно збільшився і сягнув на кінець 2022 року 25,8% (проти 9,9% у

2021 році) [1]. Однак попри зафіксований високий рівень безробіття (що у 2,5 рази перевищує його природний рівень), динаміка кількості безробітних осіб від початку війни в цілому показує спадну тенденцію (Рис.1).

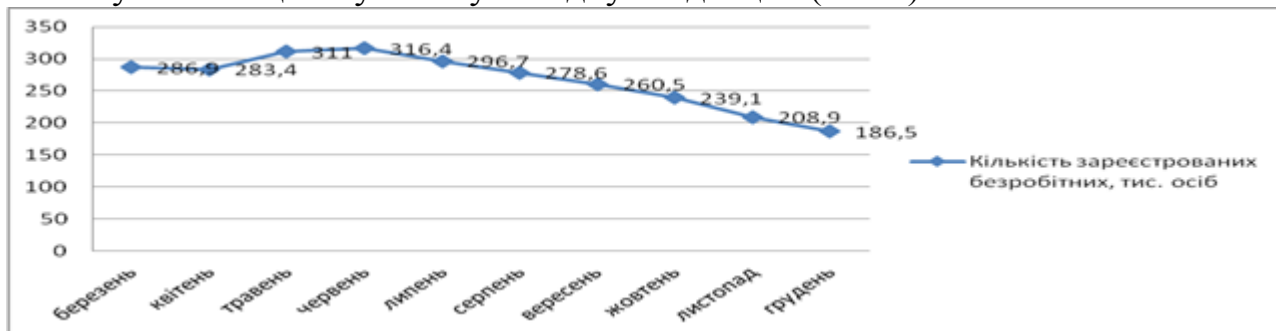

Рис.1. Динаміка кількості безробітних в Україні під час війни 2022 року, без урахування тимчасово окупованих територій, тис. осіб

Джерело: складено на основі [2].

Це пояснюється, насамперед, тим, що офіційна вітчизняна статистика орієнтується не на показник фактичного, а лише зареєстрованого безробіття. Українці ж традиційно не поспішають ставати на облік на біржі праці і шукають роботу самостійно. Сюди можна додати і вплив робочої сили за кордон, і недовіру до офіційного працевлаштування тощо.

Згідно із прогнозами НБУ рівень безробіття в Україні ще тривалий час залишатиметься вищим від свого природного рівня через довгострокові ефекти війни. Так, у 2023 році він прогнозується на рівні 26,1%, у 2024 році – 20%, а у 2025 році – 17,6% [1]. Відновлення попиту на робочу силу стримуватиметься, насамперед, через фізичне знищення частини українських підприємств та слабкий фінансовий стан вітчизняного бізнесу.

Ігнорування проблем ринку праці та відтворення робочих місць, втрачених в результаті війни, може призвести до виникнення застійного безробіття та, як наслідок, до довгострокової стагнації виробничої активності. Прикладом є досвід Боснії і Герцеговини, де протягом десяти років після закінчення війни рівень безробіття становив 30-40% і нині залишається одним з найвищих серед країн європейського простору [3]. Тому поживлення попиту на робочу силу, повернення українських мігрантів з-за кордону і зменшення рівня фактичного безробіття наразі є одним із пріоритетних завдань уряду, що потребує вжиття невідкладних заходів.

Література:

1. Офіційний веб-сайт НБУ. Макроекономічний прогноз до Інфляційного звіту, січень 2023 року. 2023. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiyniy-zvit-sichen-2023-roku> (дата звернення: 29.01.2023).
2. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. 2023. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/register/2022/> (дата звернення: 29.01.2023).
3. Ринок праці в умовах війни: тенденції та перспективи. Національний інститут стратегічних досліджень. 2022. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/rynok-pratsi-v-umovakh-viyny-tendentsiyi-ta-perspektyvy> (дата звернення: 30.01.2023).